

Atrakcje turystyczne

Powiat limanowski słynie z licznych atrakcji turystycznych zarówno związanych z przyrodą jak i zabytkami architektury. Topografia regionu niewątpliwie stanowi jeden z najważniejszych jego atutów. Powiat limanowski posiada ogromny potencjał w zakresie turystyki zarówno wczasowo-rehabilitacyjnej, kulinarnej, czy pielgrzymkowej. Wśród miejsc, które pod tym względem zasługują na szczególną rekomendację, są między innymi całoroczne trasy rekreacyjno-sportowe w rejonie Góry Mogielica, Pijalnia Wód Mineralnych w Szczawie, Krzyż Milenijny na Miejskiej Górze, Bazylika Matki Boskiej Bolesnej w Limanowej, Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Pasierbcu oraz Opactwo Ojców Cystersów w Szczyrzycu. Godne polecenia są również najcenniejsze zabytki historii tej ziemi: drewniane kościoły w Łososinie Górnej, Łukowicy, Kamionce, Słopicach i Dobrej. W wielu miejscowościach zachowały się wyjątkowe przykłady małopolskiej architektury dworskiej, zespoły parkowo-pałacowe w Laskowej (dwór, kaplica, spichlerz), w Kamienicy (pałac i park), w Niedźwiedziu (willa Władysława Orkana - „Orkanówka”), XVII - wieczny dwór w Świdniku (gmina Łukowica). Poniżej prezentujemy największe atrakcje turystyczne poszczególnych gmin z terenu powiatu limanowskiego.

Miasto Limanowa

Limanowa leży w niewielkiej kotlinie otoczonej górami Beskidu Wyspowego. Jako stolica powiatu limanowskiego stanowi administracyjne i kulturalne centrum, a zarazem zaplecze turystyczne regionu. Prawa miejskie Limanowa otrzymała w 1565 roku. Rozwój miasta na długo zatrzymał najazd szwedzki, tragiczne pożary i kilkukrotne epidemie. Szczególnie krwawymi

wydarzeniami zapisał się w historii Limanowej rok 1914. W grudniu tegoż roku toczyły się walki o wzgórze Jabłoniec. Ich efektem było wycofanie się Rosjan w kierunku Nowego Sącza i Tarnowa.

-> Zespół Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej (bazylika z początku XX wieku., muzeum, ołtarz polowy, krużganki, dom pielgrzymy)

Bazylika Matki Boskiej Bolesnej w Limanowej jest pomnikiem 100-lecia Konstytucji 3-go Maja i dominującym akcentem architektonicznym powiatu. Monumentalność budowli nadaje wysoka, 60-metrowa wieża oraz zastosowanie kamienia jako zewnętrznej wykładziny ścian. W bogato zdobionym wnętrzu m.in. otoczona wielką czcią – gotycka figura Pieta (XIV w.) zwana Matką Boską Limanowską, uroczyste koronowana przez papieża Jana Pawła II oraz zespół monumentalnych witraży. Obok sanktuarium znajduje się Mała Kalwaria Limanowska, której częścią centralną jest monumentalny ołtarz. Pod ołtarzem kaplica Grobu Pańskiego i Stacja Drogi Krzyżowej. W krużgankach znajdują się kopie wizerunków Matki Bożej z wielu sanktuariów świata. Przed Bazyliką ponad 3 m wysokości pomnik papieża Jana Pawła II, obok Bazyliki – kolumnada, a na niej zestaw 19 grających dzwonów tzw. carillonów, które co 15 minut wygrywają melodie pieśni maryjnych. Jest to jeden z najciekawszych zabytków sakralnych polskich Karpat. Na 200-setną rocznicę Konstytucji Papież Jan Paweł II nadał świątyni tytuł „Bazyliki Mniejszej”.

-> Krzyż Milenijny na Miejskiej Górze

Monumentalny Krzyż – wzniesiony na szczycie Miejskiej Góry, upamiętnia 2000-lecie chrześcijaństwa oraz przejście naszego pokolenia w XXI wiek. Krzyż ma dwukrotnie większą wysokość niż krzyż na Giewoncie – 37 m, rozpiętość ramion 12 metrów i oświetlenie, które daje efekt nocnej iluminacji. Stalowy monument o konstrukcji ażurowej ustawiony został na żelbetonowym cokole z tarasem widokowym. Widok z tego miejsca jest niezwykle malowniczy. Podziwiać można panoramę miasta, malownicze pejzaże Beskidu Wyspowego, Gorce z najwyższym szczytem Turbaczem, a przy słonecznej pogodzie na horyzoncie pojawiają się Tatry.

-> Zabytkowy Dwór Marsów z przełomu XVIII i XIX w. (siedziba Muzeum Regionalnego Ziemi Limanowskiej)

Dwór Marsów z przełomu XVIII/XIX w. - siedziba Muzeum Regionalnego Ziemi Limanowskiej, które założone zostało w 1970 roku z inicjatywy działaczy Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Znajdują się tu eksponaty obrazujące historię, etnografię, sztukę profesjonalną i ludową całego regionu limanowskiego. Wśród eksponatów wyróżnić możemy: oryginały starych przywilejów królewskich miasta Limanowa oraz stare pieczęcie miejskie. Obok dworku stoi zabytkowa kaplica przydworska p.w. św. Walentego z przełomu XIX/XX wieku, murowana z cegły, o stylu neogotyckim. Niedaleko usytuowany zabytkowy wiatrak – jeden z ostatnich zachowanych w tym rejonie.

-> Zespół cmentarzy żołnierskich z lat 1914 - 1945 na wzgórzu Jabłoniec

Jest to zespół cmentarzy żołnierskich z okresu 1914- 1945, usytuowany w miejscu wyparcia Rosjan z terenu Limanowej przez atak Węgrów – huzarów po dowództwem płka Othmara Muhra. To wydarzenie wiąże się z prowadzonymi przez Rosjan działaniami wojennymi na znacznym obszarze Galicji, w tym Limanowszczyzny. 11 grudnia 1914r. Rosjanie z zaskoczenia objęli okopy obrońców na wzgórzu Jabłoniec (624 m.n.p.m.), które góruje nad Limanową. Na wzgórze to prowadzi asfaltowa droga, zaraz za ostatnimi zabudowaniami Limanowej, która odchodzi stromo w prawą stronę od szosy w kierunku Nowego Sącza. Właśnie tam, otoczony drzewami znajduje się cmentarz wojenny na wzgórzu Jabłoniec, wraz z kaplicą w kształcie pocisku artyleryjskiego – mauzoleum płka Muhra. Na cmentarzu tym spoczywa 161 żołnierzy austro-węgierskich, 1 niemiecki i 247 rosyjskich. Po drugiej stronie drogi, która dzieli nekropolię na 2 części, znajduje się utworzony po II wojnie światowej cmentarz czerwonarmistów. Na cmentarzu tym stoi jeszcze obelisk, upamiętniający śmierć grafa Leonarda von Thun-Hohenstein.

-> Kaplica Matki Boskiej Bolesnej z XIX w.

Kaplica znajduje się przy ul. Matki Boskiej Bolesnej i pochodzi z XIX w.; jest ocieniona potężną, liczącą ok. 300 lat lipą – pomnikiem przyrody. Woda ze źródła ma moc uzdrawiania – podobnie jak Matka Boska Bolesna – przede wszystkim choroby oczu. Co roku w I niedzielę po 22 września ma miejsce procesja z Bazyliki Matki Boskiej Bolesnej do Kaplicy Łask.

-> Kościół drewniany w Łososinie Górnej

Wybudowany został w 1778 roku. Jest to świątynia drewniana z wieżą na planie kwadratu, wielobocznie zamkniętym prezbiterium i dwiema kaplicami bocznymi. Wejście główne znajduje się pod wieżą. Najcenniejszym elementem wyposażenia kościoła jest wykonana w stylu gotyckim, pochodząca z 1535 roku kamienna chrzcielnica. Świątynia posiada także spizowy dzwon „św. Andrzej” z 1520 r., XVII-wieczny barokowy ołtarz z obrazami św. Tomasza i św. Scholastyki, dalej, trzy XVIII-wieczne ołtarze, ambonę, tudzież pochodzące z XIX-wieku malowane na płótnie Stacje Drogi Krzyżowej, sprowadzone z Wiednia.

W rozległym przylegającym do świątyni parku podworskim, znajduje się wzniesiony w 1934 r. pomnik poświęcony Legionistom Józefa Piłsudskiego. W sierpniu 1914 r. wymaszerowali Oni z pobliskiego Dworu Pieniążków na krakowskie Oleandry. Na szczycie kamiennego obelisku znajduje wspaniała monumentalna rzeźba, zrywającego się do loty orła, dzieło Stanisława Augustyna, artysty rzeźbiarza ze Żmiącej. Pomnik szczęśliwie przetrwał II wojnę światową oraz okres PRL-u. Dziś pełni ważną rolę edukacyjną i jest trwałą pamiątką dokonań przodków, walczących o wolną i niepodległą Polskę. To tutaj rokrocznie odbywają się uroczystości patriotyczne, przypominające wydarzenia z burzliwej historii miejscowości i kraju.

-> **Stary Cmentarz Łososiński**

Od 2021 r. obiekt objęty jest ochroną prawną. Poprzez wpis do Rejestru Zabytków Województwa Małopolskiego, objęty został jego najważniejszy zabytek tj. Zespół Kamiennych Nagrobków z XIX i pocz. XX w. Składa się z 18 niezwykle ciekawych i unikatowych kamiennych obelisków i rzeźb, których nie powstydziliby się Cmentarz Rakowicki w Krakowie. Można tutaj zobaczyć dzieła znanych i cenionych galicyjskich artystów kamieniarzy: Kazimierza Mularskiego czy Fabiana Hochstima. Na tym cmentarzu pochowani są właściciele okolicznych dworów: w Laskowej, Koszarach, Młynem czy Łososiny Górnej. Uczestnicy Powstania listopadowego i Wiosny Ludów. Działacze społeczni i samorządowi, politycy i kapłani. W celu zachowania dla kolejnych pokoleń tych niezwykłych dzieł sztuki sepulkralnej, od dwóch lat prowadzona jest społeczna kwesta na rzecz ratowania tych cennych obiektów.

->**XIX w. krzyż z wizerunkiem Chrystusa Ukrzyżowanego i obiekty małej architektury sakralnej, Łososina Górna**

W pobliżu łososińskiej świątyni można obejrzeć kilka zabytkowych obiektów małej architektury sakralnej: kaplic, kapliczek i krzyży przydrożnych. Jednym z nich jest ufundowany w połowie XIX w. krzyż z wizerunkiem Chrystusa Ukrzyżowanego, który został zakupiony przez fundatora podczas jego pielgrzymki do Rzymu. Kolejną niezwykłą kapliczką jest drewniana, pięknie rzeźbiona szafka z figurą Chrystusa Frasobliwego. Zawieszona na rozłożystym dębim kapliczka, swoim rodowodem sięga połowy XIX wieku. Jest to dzieło Stanisława Sułkowskiego, koszarzkiego artysty ludowego. Nieopodal, w ogrodzie dawnej łososińskiej poczty, znajduje się kolejna kapliczka drewniana z rzeźbą Chrystusa Frasobliwego. Ufundowana w 1864 r., jest efekt sprawnych rąk Stanisława Augustyna z Jaworznej. Nieco dalej, przy ul. Drożdża, można obejrzeć murowaną z kamienia łamanego kaplicę, ufundowaną w połowie XIX w. Posadowiona w otoczeniu pięknych lip, jest trwałą pamiątką rodzinnego dramatu, a obecnie miejscem, do którego udają się dziękczynne procesje w Dni Krzyżowe.

Gmina Limanowa

Gmina Limanowa ma dość rozległe terytorium i otacza niemal ze wszystkich stron stolicę powiatu. Rozciąga się od szczytów Ostrej i Cichonia na południu po Tarnowska Górę na północy oraz od stromych zboczy Kostrzy na zachodzie po krańce Pasma Łososińskiego na wschodzie. Przez terytorium gminy przebiega wiele szlaków turystycznych. W skład gminy wchodzi 21 wsi.

->**Wieża widokowa na górze Jaworz**

Na górze Jaworz (921 m n.p.m.) -najwyższym szczytem Pasma Łososińskiego w Beskidzie Wyspowym, znajduje się drewniana wieża widokowa, z której można podziwiać urzekający krajobraz okolicznych miejscowości.

->**Paproć (645 m n.p.m.)** to kolejny ważny element na turystycznej trasie w Gminie Limanowa. Co roku, wraz z rozpoczęciem wakacji, na szczycie góry odbywa się impreza plenerowa pn. Otwarcie Sezonu Turystycznego na Ziemi Limanowskiej, poprzedzona uroczystą mszą świętą w Kaplicy pw. Matki Bożej Królowej Beskidów.

Gmina Limanowa może poszczycić się bogatą kulturą sakralną, bowiem znajduje się tutaj kilka zabytkowych, drewnianych kościółków oraz przydrożnych kapliczek. Na szczególną uwagę zasługuje także miejsce kultu dla pielgrzymów z całego świata -Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Pasierbcu, z jedyłą w regionie monumentalną, plenerową Drogą Krzyżową.

->Zespół Sanktuarium MB Pocieszenia w Pasierbcu

Swoją historią sięga roku 1822, kiedy to Jan Matras ufundował obraz Niepokalanie Poczętej Maryi, spełniając w ten sposób śluby złożone po swym cudownym ocaleniu po bitwie pod Ramstatt. Z czasem obraz zaczął słynąć łaskami i ustanowiono w Pasierbcu sanktuarium. Obok kościoła sanatoryjnego rozpoczyna się pięknie rzeźbiona z brązu ekspresyjna Droga Krzyżowa.

-> Kościół pw. Św. Antoniego Opata Pustelnika w Męcinie

Wzniesiony został pod koniec XVII w. Odznacza się konstrukcją zrębową. Jest świątynią jednonawową z węższym prezbiterium zamkniętym trójboczną absydą. Od południa posiada niewielką kaplicę boczną, a od północy zakrystię. W przyziemiu kwadratowej wieży z dzwonnica znajduje się kruchta z wejściem głównym. We wnętrzu kościoła zachwycają barwne polichromie z 1888 roku. Ołtarz główny oraz ołtarze boczne mają charakter barokowy i pochodzą z XVII – XVIII. Z 1608 roku pochodzi z kolei rzeźbiona drewniana chrzcielnica. Na uwagę zasługuje też gotycki krucyfiks z XV w. oraz kilka cennych obrazów.

->Kościół pw. św. Jana Ewangelisty w Pisarzowej

Ma ponad 300 lat, wzniesiony został w 1713 roku. Nawę i prezbiterium nakrywa jednolity dach wielospadowy z barokową wieżyczką sygnaturową. Wyposażeniowe świątyni pochodzi z końca XVII oraz z XVIII w., ma charakter barokowy i rokokowy. We wnętrzu świątyni na uwagę zasługuje XIX -wieczna polichromia figuralna i ornamentalna.

Miasto Mszana Dolna

Mszana Dolna leży w malowniczej kotlinie górskiej Beskidu Wyspowego na wysokości 400 m n.p.m. Promuje się hasłem: „Miasto otoczone górami”, które znakomicie oddaje jego usytuowanie. Gdy sięgniemy wzorkiem na południe ujrzymy wzniesienia Gorców, od strony północnej góruje nad miastem Lubogoszcz (967 m), od zachodu – Szczebel (977 m) i grzbiet Lubonia Wielkiego (1022 m), a od wschodu – grzbiet Czarnego Działu (673 m), rozwidlony przy mieście w niższą górę Grunwald (513 m) i górę Wsołowa (624 m).

->Cmentarz żydowski przy ul. Zakopiańskiej

Cmentarz zachował się w stanie szczątkowym. Kirkut założono w XVIII w. Jego szczątki przypominają, że jeszcze przed II wojną światową Żydzi stanowili jedną czwartą część mieszkańców Mszany Dolnej. Jako jedni z pierwszych osiedlili się tutaj w XVIII w. karczmarze, otrzymali bowiem możliwość arendy od mszańskiego dworu. Karczmy te prowadziły rodziny Zellmanów, Sternów i Weinbergów. Była też żydowska karczma na Przymiarkach, a za mostem, na pograniczu Mszany i Kasinki, dużą popularnością cieszyła się karczma Schmidta. Eksterminacja ludności żydowskiej nastąpiła w czasie II wojny światowej.

->Kościół pw. Świętego Michała Archanioła

Kościół wzniesiono w latach 1891-1901 w stylu neogotyckim. Autorem polichromii kościoła był w 1921 roku Julian Markiewicz. We wnętrzu świątyni uwagę zwracają: zabytkowa kropielnica kamienna z 1668 roku, obraz Zaśnięcia Matki Boskiej malowany na desce (początek XVI w.) oraz obraz św. Augustyna z dzieckiem przelewającym wodę (XVIII w.). W szafach zakrystii znajdują się piękne szaty kościelne z XVIII stulecia.

->Park dworski

To pozostałość po ostatnim właścicielu dworu w Mszanie Dolnej, którym był hrabia Henryk Krasieński. Zachowały się zabudowania, które otaczają park z pomnikowymi drzewami. Wśród starodrzewu są: topole włoskie, klony, lipy, białe wierzby, dęby szypułkowe. Wśród zabudowań uwagę zwraca murowany spichlerz folwarczny z XVIII w. Park podworski znajduje się u zbiegu ulic Marka i Ogrodowej.

Gmina Mszana Dolna

Gmina wiejska Mszana Dolna usytuowana jest częściowo w zachodniej części Beskidu Wyspowego, a częściowo w północnej

części Gorców. Część gminy – okolice wsi Lubomierz – położona jest w otulinie Gorczańskiego Parku Narodowego. Tereny gminy stanowią do jedyne do chętnie odwiedzanych przez turystów szczytów Gorców – z najwyższym pasmem Turbacza (1310 m n.p.m.). Atutem gminy jest dobrze rozwinięta baza noclegowa. Składają się na nią schroniska turystyczne, ośrodki wypoczynkowe, hotele, motele i pensjonaty oraz kwatery prywatne. W skład gminy wchodzi 9 miejscowości: Glisne, Kasinka Mała, Kasina Wielka, Lubomierz, Łętowe, Łostówka, Mszana Górna, Olszówka, Raba Niżna. Siedzibą gminy jest Mszana Dolna.

->Autorska galeria sztuki wybitnego zagórzańskiego artysty – Stanisława Dobrowolskiego „Hołd Karpatom”

Na tzw. „Wydartem” w Kasinie Wielkiej – otwarta została 21 maja 1999 r. – staraniem wybitnego zagórzańskiego artysty-rzeźbiarza – Stanisława Dobrowolskiego – jego niezwykle ciekawa galeria rzeźby p.n. „Hołd Karpatom”, stanowiąca istotny dorobek artystyczny oraz znaczący przyczynek do zagórzańskiego dziedzictwa kulturowego. „Rzeźby sąsiadują w galerii z freskami na ścianach. Zwracają uwagę napisy: „Hołd Karpatom”, „Tobie Polsko”. Twórczość S. Dobrowolskiego łączy nowoczesność formy z tradycją. Proste uderzenia dłuta lub siekiery mają nawiązywać do surowości krajobrazu. Ulubiona praca artysty nosi tytuł: „Partyzanci”. Obok stoją: „Tęsknota bezkresna”, „Kwiaty życia”, „Zmarła Skala”. W sąsiednim pomieszczeniu wyeksponowano liczne obrazy, jak: „Boginie Karpat”, „Królowa Beskidów” czy „Sielanka Zbójnicka”. Lokalizacja: Kasina Wielka, os. Wydarte (przy drodze Mszana Dolna – Limanowa). Zwiedzanie: po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z pracownikami Urzędu Gminy Mszana Dolna, tel. 18/33 10 009 wew. 504

->Papieżówka

To drewniany szałasik usytuowany w dolinie potoku Kamienica na terenie GPN, w odległości ok. 2 km od przystanku PKS Lubomierz – Przystop (czas dojścia ok. 1 h). Postawiono go przed laty na skraju polany, która służyła jako plac składowy ściągane z gór drewna. Skromny, drewniany budynek pomyślany był jako schron dla robotników leśnych. W szałasiku tym w sierpniu 1976 roku ówczesny metropolita krakowski kardynał Karol Wojtyła przez ok. dwa tygodnie przygotowywał się do udziału w Międzynarodowym Kongresie Eucharystycznym w Stanach Zjednoczonych. Karol Wojtyła przyjeżdżał tutaj wielokrotnie – najpierw jako ksiądz, później biskup, a wreszcie kardynał. Gorce znał doskonale z wielu wędrówek. Obok budynku umieszczona została tablica pamiątkowa z wrytymi słowami Jana Pawła II „Pilnujcie mi tych szlaków”. Lokalizacja: Lubomierz, na terenie Gorczańskiego Parku Narodowego (dojazd do parkingu na polanie Trusiówka od przysiółka Rzeki). Zwiedzanie: po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z pracownikami Gorczańskiego Parku Narodowego.

->Kościół pw. św. Marii Magdaleny w Kasinie Wielkiej

Został wzniesiony w 1624 roku. W 1678 roku dobudowano do istniejącej świątyni wieżę oraz część nawy. W tej formie świątynia przetrwała do dziś. Kościół jest budowlą drewnianą, jednonawową, z dachem o konstrukcji zrębowej. Na środku kościoła znajduje się mała wieża – tzw. sygnaturka pokryta blachą miedzianą. Wieżę główną, krytą tradycyjnym gontem, zwieńcza barokowy hełm cebulasty z latarnią. Na ścianach świątyni znajdują się stacje Drogi Krzyżowej z XVII w. Na belce tęczowej umieszczony jest krucyfik i wycięte z desek barokowe postaci Matki Boskiej i św. Jana również z XVII w. Z tego samego stulecia pochodzi też chrzcielnica ścienna.

->Kościół pw. św. Józefa Oblubieńca w Lubomierzu

Poświęcony został 15 sierpnia 1914 roku. Początkowo składał się jedynie z nawy i prezbiterium, lecz już w latach 1934-1936 dobudowano wieżę. W 1952 poprawiono konstrukcję, wzmocniono walącą się wieżę, wymieniono okna i dokonano restauracji wyposażenia kościoła. Nawa zbudowana jest w konstrukcji zrębowej, natomiast wieża odznacza się konstrukcją słupową. Niskie, zamknięte wielobocznie prezbiterium otacza przydaszek kryty blachą. Kościół stoi po południowej stronie drogi łączącej Krościenko z Mszaną Dolną, przy czarnym szlaku na Kudłoń.

->Pasięka Jana Lupy w Glisnem

Znajduje się w niej ponad 100 uli, każdy w innym kształcie, wiele z nich wyszło spod dłuta artysty ludowego z Raby Niżnej – Zdzisława Kościelniaka. W pasiece znajdują się również ule mające ponad 100 lat. Oprócz miodu można tam zakupić ciekawą pamiątkę w postaci małego ula wykonanego w oryginalny sposób.

->Kaplica św. Barbary w Łostówce

Jej budowę rozpoczął w 1831 r. Szymon Dziedzina, a zakończyła jego żona Barbara. Jest to świątynia murowana. Opiekę nad nią sprawują duchowni z pobliskiej parafii w Mszanie Dolnej. Wewnątrz znajdują się m.in.: figura św. Barbary, posąg św. Wojciecha i zabytkowy krucyfiks oraz chrzcielnica.

->Stacja PKP w Kasinie Wielkiej

Znajduje się na wysokości 580 m. n.p.m. i jest najwyżej położoną stacją kolejową na szlaku linii transwersalnej Chabówka – Lwów, natomiast trasa linii kolejowej przebiegająca wzdłuż gór i dolin jest najwyżej położoną linią kolejową w Polsce. Budynek stacji położony jest u stóp Śnieżnicy. Jest dobrze utrzymany i wielokrotnie służył za tło zdjęciowe reżyserom filmowym. Dość powiedzieć, że sceny swoich filmów kręcili tu Steven Spielberg i Andrzej Wajda.

->Kudłowski Baca

Skamieniały Baca – wysoki na kilkanaście metrów ostaniec na północnych zboczach Kudłonia w Gorcach. Zbudowany jest z odpornych na wietrzenie gruboławicowych piaskowców i zlepieńców. Znajduje się w lesie, tuż przy czarnym szlaku turystycznym z Lubomierza na szczyt Kudłonia (1274 m), poniżej Polany Kudłoń, już na obszarze Gorceńskiego Parku Narodowego. Silne wichury w 2004 r. przeredziły sporo las, przez co skała jest dobrze eksponowana. W spękaniach skały licznie zakwita dzwonek wąskolistny, znaleźć też można skalnicę gronkową, która ma w tej okolicy jedyne stanowiska w Gorcach. Ze skałą tą związana jest legenda, według której jest ona skamieniałym bacą, który niegdyś gospodarował na gorceńskich polanach. Był to jednak zły człowiek – źle traktował swoich juhasów i honielników, a także oszukiwał na serze gospodarzy, których owce wypasał. Inna wersja (przypisywana przez ludowego gawędziarza z Koniny) mówi, że kamień tam postawił diabeł chcący zniszczyć Kościół w Lubomierzu.

Gmina Dobra

Dobra leży w samym centrum Beskidu Wyspowego. Wraz z sąsiednim Jurkowem stanowi doskonałą bazę wypadową do zdobywania najpiękniejszych szczytów tego pasma: Śnieżnicy, Ćwilina, Łopienia, a także Mogielicy i Jasienia. Północna część gminy położona jest pośród malowniczych wzgórz tzw. Pieninek Skrzydlańskich. Nie są one wysokie, jednak niezwykle urokliwe. W skład gminy wchodzi 11 miejscowości: Chyszówki, Dobra, Gruszowiec, Jurków, Porąbka, Pórzeczki, Przenosza, Skrzydlna, Stróża, Wilczyce i Wola Skrzydlańska.

->Kościół pw. św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza w Dobrej

Pochodzi z XVII w. Jest to świątynia trzynawowa, drewniana (modrzewiowa), konstrukcji zrębowej, z wielobocznie zamkniętym prezbiterium. Góruje nad nią kwadratowa wieża słupowa. Wnętrze kościoła utrzymane jest w stylu rokokowym. Zdobí je barokowa polichromia figuralna z 1760 roku, przedstawiająca apostołów i świętych. Oprócz rokokowego ołtarza głównego, w kościele znajduje się pięć barokowych ołtarzy bocznych. Zabytkowe jest również otoczenie kościoła – zarówno okalające świątynię lipy, jak i pochodzące z 1800 roku ogrodzenie. Znajdują się w nim niewielkie kapliczki, w których umieszczono stacje Drogi Krzyżowej. Na plebanii w Dobrej mieści się Muzeum Parafialne, będące filią Muzeum Diecezjalnego w Tarnowie.

->Kościół pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydłej

Wzniesiony został w drugiej połowie XVI w. Prezbiterium i zakrystia są murowane, a wieża i przylegająca do kościoła kaplica – drewniane. Na szczególną uwagę zasługuje znajdujący się z boku ołtarza głównego, wykonany z piaskowca, renesansowy nagrobek rycerski budowniczego świątyni – Prokopa Pieniążka. W wystroju kościoła dominuje styl barokowy. Najstarszym elementem wyposażenia jest krucyfiks na belce tęczowej z XIV w. Pozostałe rzeźby i obrazy pochodzą głównie z XVI i XVII stulecia. Niezwykle cenne są feretrony z XVII -XVIII w. Przy murze kościelnym rosną piękne okazy starych dębów, będące pomnikami przyrody.

->Przełęcz Edwarda Rydza-Śmigłego w Chyszówkach

To jedna z najpiękniejszych przełęczy Beskidu Wyspowego. Znajduje się na wysokości 700 m n.p.m. pomiędzy Łopieniem

(961 m) i Mogielicą (1170 m). Prowadzi przez nią droga asfaltowa z Jurkowa do Słopnic. Na przełęczy znajduje się kamienny obelisk z 1938 roku oraz krzyż, postawione na pamiątkę walk Legionów Polskich w 1914 roku. Dowodził im właśnie późniejszy marszałek Polski – Edward Rydz-Śmigły. Ponieważ przełęcz jest słabo zabudowana, rozciągają się z niej piękne panoramy.

->Pieninki Skrzydlańskie

Tym mianem określa się kilka wzniesień Beskidu Wyspowego, które znajdują się po północnej stronie Śnieżnicy. Są to niewysokie wzniesienia na granicy z Pogórzem Wiśnickim, które zachowują jednak typowy dla tego mezoregionu „wyspowy” charakter. Najwyższe wzgórza Pieninek Skrzydlańskich to: Kaletówka (643 m), Dolna Góra (606 m), Kopiec (535 m), Ostra Góra (616 m) i Worecznik (560 m).

->Mogielica (1170 m)

Jest najwyższym szczytem Beskidu Wyspowego. Odznacza się charakterystyczną, „garbatą” sylwetką. Stanowi zwornik dla kilku długich, widokowych grzbietów. W szczytowej części wzniesienia znajduje się rezerwat przyrody „Mogielica”, a na samym szczycie wysoka, 22-metrowa wieża widokowa.

Gmina Jodłownik

Gmina Jodłownik stanowi najdalej wysuniętą na północ część powiatu limanowskiego. Jest to miejsce o tyle charakterystyczne, że Beskid Wyspowy przechodzi tu w malownicze, ale niższe wzniesienia Pogórza Wielickiego. Najwyższe góry na tym terenie to Ciecień (829 m) oraz Kostrza (720 m). Prócz malowniczego ukształtowania terenu, uwagę zwraca tu również duża ilość sadów owocowych. Zachwycają one szczególnie wiosną – w okresie kwitnienia drzew. W gminie Jodłownik nie brakuje też zabytków architektury, na czele ze słynnym opactwem cystersów w Szczyrzycu. Gminę tworzy 12 miejscowości: Jodłownik, Góra Świętego Jana, Janowice, Kostrza, Krasne – Lasocice, Mstów, Pogorzany, Sadek, Słupia, Szczyrzyc, Szyk, Wilkowisko.

->Kościół pw. Narodzenia NMP w Jodłowniku

Powstał w 1585 r., a jego fundatorem był właściciel wsi – Przemysław Niewiarowski. W założeniu architektonicznym tej drewnianej świątyni można zauważyć cechy stylu gotyckiego. Strop oraz ściany zdobi zabytkowa polichromia z 1764 roku, przedstawiająca medaliony z popiersiami świętych związanych z zakonem dominikanów. Opiekę nad kościołem zakon ten sprawował ponad półtora wieku – od śmierci fundatora do lat 70. XVIII w., czyli do porozbiorowej konfiskaty dóbr zakonu przez rząd austriacki. W kościele znajduje się wiele cennych elementów wyposażenia z XVI, XVII i XVIII w.

->Kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Wilkowisku

Wzniesiono w latach 1917-1923 na wzór poprzedniej świątyni, która spłonęła w styczniu roku 1916. Świątynia posiada jedną nawę, z trójkątnie zamkniętym prezbiterium, do którego przylega zakrystia z dawną lożą kolatorską na piętrze. Ołtarz główny pochodzi ze starego kościoła w Limanowej. Datowany jest na początek XVIII w.

->Kościół pw. św. Stanisława Biskupa i św. Barbary w Szyku

Pochodzi z roku 1633, ale do jego budowy użyto elementów wcześniejszej świątyni z XVI w. Jest to późnogotycka świątynia zaliczana do najpiękniejszych w Małopolsce. We wnętrzu kościoła uwagę zwraca polichromia z 2. poł. XIX w. (w prezbiterium widnieją fragmenty starszych malowideł z przełomu XVI i XVII w.). Późnobarokowy ołtarz główny pochodzi z 2. poł. XVIII w. Na lata 1520-30 datowany jest umieszczony w nim obraz MB z Dzieciątkiem.

->Opactwo Cystersów w Szczyrzycu – swą historię sięga I poł. XIII w. Jest to jedyny nieprzerwanie istniejący klasztor cystersów na ziemiach polskich. W skład zespołu klasztornego wchodzi: XVII-wieczny kościół pw. NMP Wniebowziętej i św. Stanisława Biskupa oraz zabudowania klasztorne – również w większości z XVII w. W XVI-wiecznym Domu Opata mieści się Muzeum Klasztorne przechowujące wiele cennych eksponatów.

->Diabli Kamień

Ławica piaskowca, znajdująca się u wschodnich podnóży góry Grodzisko - na granicy miejscowości Pogorzany i Krzesławice. Ma 55 m długości, 12 m szerokości i 17-25 m wysokości. Jest pomnikiem przyrody nieożywionej. Z Diablim Kamieniem związana jest legenda dotycząca powstania nieodległego klasztoru w Szczyrzycu. U podnóża ogromnej skały znajduje się opuszczona pustelnia. W Pogorzanych warto też wstąpić do winnicy Smykań, która znajduje się na Małopolskim Szlaku Winnym.

->Wioska Indiańska w Szczyrzycu

Usytuowana jest malowniczo na stoku wzgórza w starym beskidzkim sadzie. Pomiedzy drzewami znajdują się tam naturalnej wielkości, malowane, w pełni wyposażone tipi. Jest też ogromny, zdolny pomieścić nawet 50 osób, namiot zwany tiotipi, szałas pary (indiańska sauna), warlodge - specjalny namiot wojenny, a także wystawa rękodzieła Indian mieszkających na preriach - wierne repliki strojów indiańskich sprzed 200 lat, tomahawki, torby z surowej skóry i wiele innych eksponatów.

Gmina Kamienica

Gmina Kamienica leży w południowej części powiatu limanowskiego, w dolinie potoku o tej samej nazwie. Jej północne obszary wchodzi w skład Beskidu Wyspowego, zaś południowe należą już do pasma Gorców. Warto podkreślić, że rzeka Kamienica wypływa ze stoków najwyższego szczytu najwyższego szczytu Gorców- Turbacza, a swoją nazwę wzięła prawdopodobnie od potężnych głazów, które urozmaicają jej bieg. Pierwsza lokacja Kamienicy miała miejsce w roku 1297. Wieś została założona przez Gryfinę - wdowę po Leszku Czarnym. Przez długi czas Kamienica należała do klasztoru klarysek ze Starego Sącza. W czasie II wojny światowej wieś była ważnym miejscem działalności partyzanckiej. Z tego powodu hitlerowcy wielokrotnie ją pacyfikowali.

-> Zespół pałacu, dworu i zabytkowego parku w Kamienicy

Położony w centrum Kamienicy dworski zespół pałacowo-parkowy zastał zaprojektowany i wybudowany przez jej ówczesnego właściciela - Maksymiliana Marszałkowicza. Na zespół zabudowań dworskich składają się: stary i nowy dwór, spichlerz, leśniczówka oraz budynek dawnej poczty.

Nowy pałac Marszałkowicza, w którym obecnie znajduje się ośrodek szkoleniowy „Dworek Gorce” posiada parterowy korpus główny z wysuniętymi kolumnami i dwoma piętrowymi skrzydłami bocznymi. Obok niego stoi stary dwór zwany także dworkiem Kirchnerów i pochodzi najprawdopodobniej z przełomu XVIII i XIXw.

W budynku dawnej poczty mieści się obecnie restauracja. Kompleks zabudowań otoczony jest parkiem, w którym znajduje się wiele cennych drzew, m.in. limba, jodła kaukaska, świerk bałkański. W części pomieszczeń gospodarskich mieści się obecnie stadnina koni huculskich wraz ze szkółką jazdy konnej.

->**Wodospad „Spad” w Szczawie** - umiejscowiony jest w korycie rzeki Kamienicy. Jego wysokość przekracza dwa metry i jest jednym z największych wodospadów w całych Beskidach. Wodospad powstał w miejscu postawionych na sztorc ławic odpornego na erozję piaskowca.

->Izba Regionalna

Mieści się w budynku biblioteki przy kościele parafialnym. Można podziwiać w niej liczne interesujące eksponaty i zapoznać się z regionalną twórczością ludową. Zgromadzono tu dużą liczbę eksponatów. Większość pochodzi z XX wieku i została zebrana od mieszkańców, a także pozyskana przez działalność szkoły w Kamienicy.

Izba Regionalna w Kamienicy obejmuje dwie duże sale ekspozycyjne. W pierwszej znajdują się regionalne stroje ludowe, (w których kolor spódnicy musi odpowiadać kolorowi chusty), przykłady twórczości ludowej, tj. elementy obrzędowe wykonane z bibuły i papieru, reprodukcje obrazów, rzeźby, płaskorzeźby, hafty oraz liczne narzędzia gospodarcze. Druga sala to przede wszystkim wykaz dawnych sprzętów, narzędzi rolniczych i pasterskich, naczynia, beczki, skrzynie, kociołki, sprzęty z warsztatów najpopularniejszych zawodów.

->Kaplica Grobowa Szalayów

Na cmentarzu parafialnym w Kamienicy warto zobaczyć zabytkową kaplicę nagrobną Szalayów – zamożnej rodziny z oddalonej o ok. 30 km Szczawnicy, która wydzierżawiła te ziemie od dworu austriackiego pod koniec XVIII w.

Stefan Szalay, pomimo, iż ubogie ziemie nie przynosiły mu oczekiwanych dochodów był zauroczony Kamienicą, planował ją wykupić i przenieść się tu na stałe ze Szczawnicy. Kazał nawet wybudować na tutejszym cmentarzu kaplicę, gdzie miał być pochowany. Niestety choroba pokrzyżowała jego plany, zrezygnował z nich i pozostał do końca swego życia w Szczawnicy. Kaplica jest jedyną pamiątką władania Kamienicą przez rodzinę Szalayów.

->Gminny Park Przyrodniczy w Kamienicy

Jest miejscem wypoczynku i rekreacji mieszkańców Kamienicy oraz turystów. Położony jest przy rzece Kamienica, w pobliżu Zespołu Pałacowo – Parkowego Marszałkowiczów, od strony którego wejście do parku wiedzie przez drewniany mostek.

Na terenie parku znajduje się oczko wodne, wokół którego posadzono krzewy i ustawiono ławeczki. Nieco dalej jest pełnowymiarowe boisko do siatkówki plażowej, altana, wytyczony plac zabaw dla dzieci i siłownia zewnętrzna.

-> Pijalnia Wód Mineralnych w Szczawie

O właściwościach leczniczych wód szczawskich wspominał już w XV w. Jan Długosz, a Stanisław Staszic w dziele „O ziemiórództwie Karpatów” opisywał ich właściwości lecznicze. Obecnie z trzech źródeł: „Szczawa I”, „Hanna” oraz „Dziedzilla” wydobywane są wysoko zmineralizowane wody wodorowęglanowo – chlorkowo-sodowe wspomagające leczenie takich dolegliwości jak: przewlekłe chorób górnych dróg oddechowych, choroby przewodu pokarmowego, naczyń krwionośnych i układu krążenia.

->Kościół Partyzancki

Tuż obok murowanego kościoła parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa znajduje się urokliwy drewniany kościół. Powstał on w latach 1958-1960 w miejscu, gdzie po II wojnie światowej stał drewniany barak, w którym były odprawiane msze. Kościół ma konstrukcję zrębową i wybudowany został na podobieństwo tradycyjnego budownictwa w tym regionie. Ołtarz główny jest wykonany z drewna, a w centralnej części umieszczono figurę Serca Jezusa. Oprócz ołtarza głównego są jeszcze dwa ołtarze boczne. Po lewej stronie ołtarz św. Józefa, a po prawej ołtarz pw. MB Ludźmierskiej – zwany również partyzanckim, gdyż znajdują się w nim elementy kaplicy partyzanckiej z okresu II wojny światowej. Wpadające przez witraże promienie słońca nadają temu miejscu wyjątkowego charakteru.

-> Muzeum 1. PSP AK

Muzeum 1. Pułku Strzelców Podhalańskich AK mieści się przy budynku parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa. W tym niewielkim murowanym obiekcie zgromadzono szereg pamiątek, dokumentów, mundurów, map, zdjęć i przedmiotów życia codziennego

oddziałów partyzanckich, które stacjonowały w okolicy Szczawy – głównie na zboczach Mogielicy, gdzie mieściły się punkty zrzutu sprzętu niezbędnego do walki z hitlerowskim okupantem.

Izba Pamięci została utworzona 2 maja 1987 r. i początkowo mieściła się w pomieszczeniach budynku plebanii.

W roku 1989 Kuria Diecezjalna w Tarnowie zaakceptowała projekt proboszcza tutejszej parafii ks. Prałata Edwarda Fafary dotyczący przeniesienia ekspozycji do dawnych pomieszczeń gospodarczych obok plebanii. Obecny budynek został zaadoptowany na pomieszczenia muzealne dzięki wielkiemu zaangażowaniu mieszkańców Szczawy i wsparciu polskiej polonii z Kanady.

Muzeum jest hołdem dla wszystkich walczących o wolną Polskę i wspierających oddziały partyzanckie stacjonujące w okolicach Szczawy.

Laskowa

Gmina Laskowa leży w północno-wschodniej części powiatu limanowskiego i wschodniej części Beskidu Wyspowego. Jej obszar rozciąga się w środkowej, krajobrazowo najciekawszej i najpiękniejszej części doliny rzeki Łososiny. Turystów urzekają tu piękne krajobrazy oraz liczne miejsca gwarantujące spokojny, służący zdrowiu wypoczynek.

Pierwsze wzmianki o Laskowej pochodzą z 1402 roku. W 1420 roku część ziem została odsprzedana przez Klemensa z Kędzierzyc założycielowi rodu Laskowskich – Jakuszowi z Lasocic. Do dzisiaj przetrwał w Laskowej pochodzący z II. poł. XVII w. piękny dwór Laskowskich. Gminę tworzy 9 miejscowości: Kamionka Mała, Krosna, Sechna, Laskowa, Strzeszyce, Ujanowice, Jaworzna, Żmiąca i Kobyłczyna.

->XVII-wieczny zespół dworski w Laskowej (dwór, spichlerz, kaplica, park, stajnie)

Wybudowany został przez rodzinę Laskowskich w 1677 roku. Odznacza się cechami architektury barokowej. Jest to obiekt parterowy pokryty gontowym, wysokim dachem w typie krakowskim. W pobliżu dworu znajduje się spichlerz i murowane stajnie. Dwór otacza park z wiekowymi drzewami, z których niektóre są pomnikami przyrody.

-> Gotycki kościół murowany w Ujanowicach z 1509 r.

Kościół pw. św. Michała Archanioła w Ujanowicach ma prawie pół tysiąca lat. Powstał w latach 1509-1529, ale od tego czasu był kilkakrotnie przebudowywany. Jest to jednonawowa świątynia z zamkniętym wielobocznie prezbiterium, przy którym znajduje się nawa z dwiema kaplicami po bokach. Od zachodu kościół posiada masywną wieżę, zwieńczoną baniastym hełmem.

->Drewniany kościół w Kamionce Małej - w obecnym kształcie z 1884 r.

Kościół pw. św. Katarzyny w Kamionce Małej powstał w pierwszej poł. XVIII w. W 1790 r. dobudowano wieżę, zaś w 1884 roku do prezbiterium dostawiono kaplicę. Wnętrze świątyni zdobi polichromia ornamentalno – figuralna z XIX w. W XIX-wiecznym ołtarzu głównym znajduje się drewniana, XVII-wieczna rzeźba barokowa przedstawiająca św. Katarzynę Aleksandryjską.

->Cmentarz wojenny z 1914 r. na Orłówce (Jarzątka)

Cmentarz wojenny nr 357 usytuowany jest poniżej zalesionego wierzchołka Jastrząbki (530 m) – na jej północno-wschodnich stokach (w obrębie miejscowości Kamionka Mała). Spoczywa tu łącznie 260 żołnierzy armii rosyjskiej, austro-węgierskiej i pruskiej, którzy zginęli w walkach na okolicznych terenach w dniach 8-13 grudnia 1914 roku w czasie tzw. operacji łapanowsko-limanowskiej. Centralnym elementem cmentarza jest wysoka, drewniana kaplica.

Łukowica

Gmina Łukowica leży w południowo-wschodniej części powiatu limanowskiego. Na jej obszarze wzniesienia Beskidu

Wyspowego przechodzą łagodnie w Kotlinę Sądecką.

Opadają w kierunku doliny Słonki i potoku Łukawica. Najwyższym wzniesieniem na terenie gminy jest Łyżka (803 m n.p.m.). Na jej szczycie dostrzec można resztki murów i ślady fosy, będące pozostałościami dawnego zamku w Przyszowej. Sama Łukowica usytuowana jest u podnóża Skiełka (749 m) i Pępówki (774). Parafia w Łukowicy istniała już w 1346 roku, a wieś była lokowana na prawie magdeburskim w roku 1443. Jej nazwa miała się wiązać z wytwarzanymi tu w przeszłości łukami. Dzisiaj Łukowicę określa się stolicą limanowskich sadów. Jest ich w okolicy naprawdę bardzo dużo. W skład gminy wchodzi 9 miejscowości: Jadamwola, Jastrzębie, Łukowica, Młyńczyska, Owieczka, Przyszowa, Roztoka, Stronie i Świdnik.

->XVIII-wieczny dwór w Świdniku

Wzniesiony został w 1752 roku. Jest to dworek drewniany, zbudowany na zrąb, tynkowany, bielony, z czterokolumnowym gankiem i facjatą od tyłu. Na narożnikach ma kwadratowe alkierzyki. Obok znajduje się murowana kaplica dworska z XVIII w. W ogrodzie dworskim znajdują się ponadto pozostałości zbudowanego w XVI w. przez Marcina Rogowskiego zboru braci polskich. Zachowała się sklepiona dwudzielna piwnica.

->Madonna z Przyszowej - figura znajdująca się w neogotyckim kościele parafialnym

Jest to najstarszy i najcenniejszy zabytek w gminie Łukowica. Figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem zwana Madonną z Przyszowej pochodzi z XIV w. i znajduje się w murowanym neogotyckim kościele parafialnym wzniesionym w latach 1906-1909. Oprócz gotyckiej rzeźby na wyposażeniu kościoła znajduje się również XVII-wieczna chrzcielnica i dwa późnobarokowe ołtarze.

->Kościół pw. Św. Andrzeja Apostoła w Łukowicy

Pochodzi z XVII w. i posiada wyraźne cechy stylu barokowego. Drewnianą świątynię wzniesiono w konstrukcji zrębowej. Kościół posiada jedną nawę zakończoną węższym, zamkniętym trójbocznie prezbiterium. Po bokach znajdują się - zakrystia i kaplica boczna. Nad całością góruje czworoboczna wieża, zwieńczona barokowym hełmem. Zewnętrzna część prezbiterium zdobi przedstawienie Grupy Ukrzyżowania z rzeźbami ludowymi z XVIII i XIX w. Wnętrze przykrywają pozorne sklepienia kolebkowe, ozdobione polichromią z wieku XIX. Ołtarz główny pochodzi z końca XVII stulecia. Większość wyposażenia kościoła jest drewniana i wykonana w stylu barokowym. Uwagę zwraca też klasycystyczna ambona z przełomu XVII i XVIII w., ozdobiona wizerunkami Ewangelistów i Chrystusa, kamienna chrzcielnica z 1693 roku oraz obraz św. Mikołaja w zakrystii z początku XVII w. Kościół znajduje się w otoczeniu starodrzewu. Około 400 m na południowy zachód od kościoła, na miejscowym cmentarzu, znajduje się murowana kaplica pw. Świętego Krzyża. Datowana jest na wiek XVI, ale była wielokrotnie przebudowywana.

Niedźwiedź

Gmina Niedźwiedź znajduje się w południowo-zachodniej części powiatu limanowskiego, na północnych stokach Gorców. Zabudowa gminy charakteryzuje się dużym rozproszeniem. Największa koncentracja zabudowań występuje w jej północnym obszarze. Na południu gminy występuje dużo lasów, natomiast w części centralnej i na południu pola uprawne i sady.

Pierwsze wzmianki o Niedźwiedziu pochodzą z drugiej połowy XIV w. W tym czasie ziemie te stanowiły dobra zakonu cystersów w Szczyrzycu, a powstające tutaj wsie zorganizowane były na zasadach prawa niemieckiego. W wieku XV ziemie te przeszły na rzecz skarbu królewskiego, a na początku XVI w. stały się własnością rodziny Pieniżków, a potem jeszcze kilkakrotnie zmieniały właścicieli. Na terenie gminy znajduje się wiele ośrodków turystycznych. Bliskość gorczańskich szlaków sprawia, że gminę odwiedza z roku na rok coraz więcej turystów.

W Porębie Wielkiej znajduje się ponadto siedziba Gorczańskiego Parku Narodowego.

W skład gminy wchodzi cztery sołectwa: Podobin, Niedźwiedź, Konina i Poręba Wielka.

-> „Orkanówka” w Porębie Wielkiej

To drewniana willa wzniesiona przez pisarza Władysława Orkana - mieści obecnie muzeum jego imienia.

Władysław Orkan urodził się w Porębie Wielkiej w 1875 roku. Dom mieszczący obecnie jego muzeum biograficzne pisarz zbudował w modnym wówczas stylu zakopiańskim. Autorem projektu willi był Andrzej Galica z Zakopanego. Budowę domu pisarz rozpoczął w 1903 roku, kiedy otrzymał niewielkie honorarium za powieść W Rostokach.

W 1906 roku willa była gotowa. W muzeum można zwiedzać siedem pomieszczeń: kuchnię, pokój matki, werandę, jadalnię, pokój przejściowy, gabinet i pokój narożny. Do „Orkanówki” prowadzi aleja z dziesięcioma jaworami zasadzonymi przez pisarza w podziękowaniu za szczęśliwy powrót z I wojny światowej. Początek alei zdobi kapliczka wotywna z figurką Matki Bożej z Lourdes, ufundowana w tym samym czasie przez jego matkę.

-> Park podworski Wodzickich w Porębie Wielkiej

Leży na południowych stokach i u podnóży góry Chabówka. Przy północno-wschodniej granicy parku znajduje się budynek dyrekcji GPN. Oprócz starodrzewu, w parku podworskim na uwagę zasługuje lamus-wozownia oraz fragmenty spalonego dworku Wodzickich. Historia parku sięga XVI w., jednak zasadnicze założenia parku o charakterze krajobrazowym powstały w XX w. dzięki ostatniemu właścicielowi – hrabiemu Ludwikowi Wodzickiemu. Ogółem rośnie tu ponad 1000 drzew, w tym głównie liściastych, z czego 14 uznano za pomniki przyrody. Najstarsze okazy liczą 300-400 lat. Do największych atrakcji przyrodniczych parku należą wiąz: wiąz Łokietka, wiąz chłosty i wiąz w bramie. Wiąz Łokietka jest najgrubszym wiązem w Polsce. Ma 665 cm w obwodzie pnia. Przed rozpadem zabezpieczają go metalowe daszki i wsporniki. Na terenie parku znajduje się Ośrodek Edukacyjny Gorczańskiego Parku Narodowego dysponujący ciekawą ekspozycją przyrodniczą. W pięknym otoczeniu parku działa też tężnia solankowa.

-> Tężnia solankowa

Znajduje się w parku hrabiów Wodzickich, wykonana jest z drewna, a w jej wnętrzu umieszczono gałązki z tarniny, po których spływa roztwór solny, który następnie paruje w wyniku czego powietrze przesyca się korzystną dla zdrowia mieszanką mikroelementów, takich jak: jod, magnez, brom, żelazo, sód, potas, selen i wapń.

Jony ujemne unoszące się w powietrzu pozytywnie wpływają na ogólne samopoczucie człowieka. Najlepszy efekt leczniczy można osiągnąć przebywając w odległości do 10 m. Zalecany czas trwania inhalacji wynosi pół godziny.

-> Ośrodek Edukacyjny Gorczańskiego Parku Narodowego

Mieści się w odrestaurowanym dworze hrabiów Wodzickich w Porębie Wielkiej. Budynek doskonale zaadaptowany do celów muzealnych otoczony jest przez stary park dworski.

Główną atrakcją ośrodka jest urządzona w zabytkowych piwnicach ekspozycja, prezentująca bogactwo przyrodnicze GPN. Wystawa mieści się w pięciu salach i odzwierciedla wędrówkę szlakiem turystycznym, która zaczyna się w dolinie górskiego potoku i prowadzi w coraz wyższe partie Gorców przez buczynę karpacką, bór świerkowy i polanę reglową. Dioramy, stanowiska interaktywne i ścieżki dźwiękowe zostały zaaranżowane w taki sposób, aby zwiedzający mogli samodzielnie wybierać drogę poznania przedstawionych tematów. Ekspozycja wyposażona jest też w elementy służące zwiedzającym z dysfunkcją wzroku.

->Koryto potoku Konina

To piękny i osobliwy pomnik przyrody w miejscowości o tej samej nazwie. Potok Konina ma swoje źródła na wysokości ok. 1200 m n.p.m. na wschodnich stokach Mostownicy. W Koninie na potoku występują malownicze progi skalne, uznane za pomnik przyrody.

Słupnice

Gminę Słupnice tworzy tylko jedna wieś Słupnice oraz osada Zaświercze. Z racji rozległości Słupnic ustanowiono tam aż pięć sołectw: Słupnice Dolne Królewskie, Słupnice Mogielica, Słupnice Górne, Słupnice Granice oraz Słupnice Dolne Szlacheckie. Jest to najmłodsza gmina powiatu limanowskiego – utworzona w 1997 roku. Słupnice leżą w środkowej części powiatu limanowskiego – w dolinie dwóch potoków: Słupnickiego i Czarnej Wody. Od zachodu ponad wsią wznoszą się szczyty Mogielicy oraz Łopienia, a od południa przełęcz Słupnicka, łącząca Zapowiednicę z Cichoniem. Słupnice zostały założone w

pierwszej połowie XIV w. przez króla Władysława Łokietka. Przez wieki na dwóch brzegach Słopniczanki rozciągały się odrębne miejscowości należące do różnych właścicieli.

Słopnice określa się niekiedy mianem największej wsi letniskowej ziemi limanowskiej.

-> Kościół pw. św. Andrzeja Apostoła w Słopnicach

Zbudowany został w II poł. XVIII w. wg konstrukcji zrębowej.

Odnacza się wielobocznie zamkniętym prezbiterium. Do głównej bryły kościoła przylega piętrowa zakrystia oraz kaplica św. Józefa, a od frontu niski przedsionek. Wyposażenie świątyni ma charakter późnorenansowy i barokowy. Uwagę przykuwają zwłaszcza ołtarze – główny i boczne (XVII-XVIII w.), a także XVIII-wieczna ambona, XVIII-wieczne obrazy, barokowa rzeźba Matki Boskiej, gotycki obraz Ukrzyżowany oraz kamienna chrzcielnica z XIX w.

->Przełęcz Słopnicka

Położona na wysokości 759 m n.p.m. i jest jedną z najpiękniejszych przełęczy Beskidu Wyspowego. Usytuowana jest między Cichoniem (929 m) a Zapowiednicą (763 m). Przez przełęcz biegnie droga ze Słopnic do osiedla Bukowina należącego do Zalesia. Przełęcz Słopnicka oraz cały grzbiet łączący Mogielicę z Cichoniem, stanowią również naturalną granicę pomiędzy Słopnicami, po północnej stronie przełęczy i Zalesiem po stronie południowej. Z przełęczy rozciągają się przepiękne widoki – jest bezleśna i niezabudowana. Przy dobrej widoczności wspaniale prezentują się z przełęczy Tatry.

-> Dwór klasycystyczny Bobrowskich z I połowy XIX w. wraz z ogrodem krajobrazowym z XVIII/XIX w. w Słopnicach,

klasycystyczna budowla z XIX wieku, obecnie pozostaje w rękach prywatnych, dwór otacza zabytkowy park ze starodrzewiem.

Gmina Tymbark

Gmina Tymbark leży w sercu Beskidu Wyspowego i jest malowniczo rozlokowana w kotlinie górskiej między wzniesieniami Łopienia (961 m n.p.m.), góry Zęzów (693 m n.p.m.) i góry Paproć (643 m n.p.m.). Gmina w całości leży w wybitnie górskiej zlewni Łososiny, w dorzeczu dwóch rzek Łososinki i Słopniczanki. Swoją historią Tymbark sięga roku 1353. Właśnie wtedy król Kazimierz Wielki ulokował tu miasto na prawie magdeburskim. Warto podkreślić, że tymbarski rynek zachował swój średniowieczny kształt i sporo ze swojej dziewiętnastowiecznej zabudowy. Największy rozwój Tymbark przeżywał tuż przed II wojną światową. W roku 1936 powstały tu „Podhalańskie Zakłady Przemysłu Owocowo-Warzywnego” założone pierwotnie w formie spółdzielni przez wielkiego lokalnego społecznika, inż. Józefa Marka. Produkcja soków i napojów trwa w Tymbarku do dzisiaj i właśnie za ich sprawą miejscowość jest słynna w całej Polsce. W skład gminy wchodzi pięć miejscowości: Tymbark, Podłopień, Piekietko, Zamieście i Zawadka. Przez jej obszar przebiega wiele szlaków turystycznych – pieszych i rowerowych.

->Kościół pw. Narodzenia NMP w Tymbarku

Wybudowany został w 1824 roku w miejscu dawnej drewnianej świątyni. Wzniesiono go z cegły, w stylu klasycystycznym. Jest to świątynia jednonawowa z bocznymi kaplicami i węższym, krótkim prezbiterium w kształcie prostokąta. Nad dachem góruje kwadratowa wieża zwieńczona hełmem oraz niewielka wieżyczka na sygnaturkę. We wnętrzu kościoła uwagę zwraca neobarokowy ołtarz główny z 1888 roku oraz dwa ołtarze boczne w jednym z nich widnieje obraz świętej Anny Samotrzeciej w drewnianej sukience z XVII w. Zachowała się też gotycko renesansowa chrzcielnica datowana na rok 1541 oraz stacje drogi krzyżowej pochodzące z 1883 roku. W kościelnej dzwonnicy znajdują się 4 dzwony. Największy z nich noszący imię Urban waży 600 kg i odlany został w 1536 roku. O wie-le starsza od niego jest niewielka sygnaturka „Kasia” z 1340 roku.

->Kapliczka “Na Górkach” w Tymbarku

Wybudowana została w latach 20. XIX w., ale z czasem zmieniała swój wygląd. Słynie z tego, że w jej wnętrzu znajduje się XVII-wieczny Veraicon oraz pochodzący z XVIII w. obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem.

->Stary młyn w Podłopieniu

Znajduje się nad rzeką Łososiną. Pamięta czasy kiedy w Tymbarku i jego okolicach działało kilka młynów nad opływającymi miejscowość rzekami.

->Jaskinia Zbójecka w Łopieniu

To najdłuższa jaskinia Beskidu Wyspowego. Długość jej zbadanych korytarzy wynosi 433 m. Łączna deniwelacja 20,3 m. Jaskinia Zbójecka jest jaskinią typu osuwiskowego. Powstała w grubych warstwach piaskowców magurskich. Wejścia do jaskini (trzy otwory o ekspozycji wylotów ku górze) znajdują się w północnych zboczach góry Łopień, na wysokości ok. 903 m n.p.m. Jaskinię tworzy plątanina szerszych i węższych korytarzy, niewielkich sal, kominków i studzienek oraz szczelin o zróżnicowanych szerokościach i kierunkach przebiegu. Największą objętościowo komorą w jaskini jest Sala Janosika, która ma 4 m długości, ok. 3 m szerokości i ok. 3 m wysokości.

Lista atrakcji powiatu limanowskiego jest cały czas otwarta. Piszcie, dzwońcie, zgłaszajcie Wasze ulubione, bądź dopiero co odkryte atrakcyjne miejsca naszego regionu. Zapraszamy i gorąco zachęcamy do tego, abyście Państwo podzielili się swoimi wrażeniami pozwalając innym odkryć to, co was urzekło w powiecie limanowskim.